

TIỂU THUYẾT HOA HỒNG (bài 4)

LE ROMAN DE LA ROSE
GUILLAUME DE LORRIS &
JEAN DE MEUN

KIỆT TÁC THI CA NƯỚC PHÁP THỜI TRUNG CỔ

NHẤT UYÊN PHẠM TRỌNG CHÁNH

Tiến sĩ Khoa Học Giáo Dục Viện Đại Học Paris Sorbonne
dẫn nhập và chuyển ngữ thơ lục bát

MỆNH LỆNH THẦN TÌNH YÊU

TÓM LƯỢC: Sau khi Lorris chấp nhận phụng sự tình yêu. Thần Tình Yêu đề ra những mệnh lệnh:

1. Không đê hèn, nói xấu ai, chào hỏi ân cần trước mọi người, không nói lời tục tĩu sỗ sàng, không chê bai phụ nữ. 2. Không kiêu ngạo nói lời xúc phạm khinh khi ai, xử thế theo nguyên tắc tôn ti trật tự. 3. Áo giầy đai nịt chỉnh tề do thợ chuyên môn khéo tay may mặc làm nên. 4. Tắm rửa sạch sẽ, chải tóc, xỉa răng sạch, móng tay không để đóng đen, thân thể không bê tha. 4. Giữ vẻ vui tươi trong lòng và bề ngoài, tình yêu không đến với người buồn tênh. 5. Cần có nhiều tài hoa sẽ được thêm quý mến yêu thương : tài cỡi ngựa, cung kiếm, ném lao, tài ca hát, đánh đàn, thổi sáo, nhảy múa đẹp. 7. Không hà tiện, tình yêu không đến với người không biết cho ai một cái gì. 8. Yêu trọn vẹn với tất cả tấm lòng, không yêu nửa vời.

Sau khi đạt ý hoàn toàn,

Và tôi cũng tỏ ra lòng ngại ngùng.

2010

“Thưa Ngài tôi muốn điều này,
Được làm theo ý Ngài, nay phán truyền.

Xin Ngài chấp thuận ban ơn,

Được lòng tin tưởng trong công việc làm.

Tôi không nói bởi ươn hèn,

Bởi vì tôi vẫn nghi nan trong lòng.

Làm chi công việc nhọc nhằn,

(Biết rằng nó chẳng phải cần dối dang).

Việc đó có ích lợi chẳng,

Nếu mà Ngài chẳng hài lòng việc chi.”

2020

Thần Tình đáp : “Chớ sợ gì,

Khi người đặt dưới hộ trì ta thôi.

Ta sẵn lòng chấp thuận người,

Là người đạt đến ơn Trời cấp cao.

Nếu lỗi lầm ta quản bao,

Nhưng điều đó chẳng thể nào đến nhanh.

Đại phúc chỉ đến đôi lần,

Phải cần nhẫn nại gắng công mới thành.

Đợi chờ. chịu lo âu lòng,

Đến lúc ta thúc đẩy tình tồn thương.

2030

Ta biết liều lượng thuốc men,
 Mà người dùng được để lành bệnh tâm,
 Nếu người luôn luôn trung thành,
 Ta cho người thuốc để dùng trị đau.
 Vết thương lòng sẽ lành mau,
 Ta thể điều đó trên đầu chứng nhân.
 Nếu người phục vụ hết lòng,
 Tuân theo mệnh lệnh cả đêm lẫn ngày.
 Thực hành sai khiến ta đây,
 Thì ta sẽ thưởng đấm say tình trường.” 2040
 “Thưa Ngài, lòng tốt thánh thần,
 Trước khi Ngài bước rời chân chốn này,
 Hãy ra lệnh cho tôi đây,
 Tôi muốn thực hiện tình say hết lòng.
 Được Ngài khuyến khích bao dung,
 Bao niềm hy vọng sáng dần trong tim.
 Đi theo trung chính con đường,
 Chính vì lẽ lỗi lầm, còn học thêm.”
 Thần Tinh rằng : “Khéo nói năng,
 Hãy nghe ta nói, giữ tâm một điều. 2050
 Người thầy thất vọng biết bao,
 Nếu mà đệ tử nghe vào chẳng thông,
 Chẳng giữ được lời trong lòng,
 Để mà nhớ lại làm trong cuộc đời.”
 Thần Tinh Yêu dặn trước rồi,
 Những điều cần thận như thời thấy trông.
 Từng lời sai khiến điều hành.
 Tiểu thuyết này đã rõ ràng viết nên.
 Mà người yêu thích đã xem,
 Tiểu thuyết muốn để ý rằng từ nay, 2060
 Kể những nguyên tắc sau đây,
 Cho ai yêu thích chuyện này lắng tai.
 Nếu kể chuyện lại cho ai,
 Giấc mơ tuyệt đẹp ở nơi cuối cùng.
 Phong cách mới thật lạ lùng,
 Ai mà xem đoán phần chung kết này.
 Tôi sẽ nói rõ ra đây,
 Sẽ học được những việc hay chuyện tình.
 Khi nằm mộng giấc mơ lành,
 Có thể giải thích điều mình chiêm bao. 2070
 Sự thật chiếc màn phủ bao,
 Sẽ vén màn mộng lên cao hoàn toàn.
 Khi người trong giấc mơ màng,
 Nó không chứa đựng điều mang dối lừa.
 Thần rằng : “Trước nhất muốn là :
 Người phải từ bỏ xấu xa đê hèn.
 Người phải xóa bỏ hoàn toàn,
 Nếu người muốn tiến lại gần ta đây.
 Ta nguyện rửa, dứt tình ngay,
 Những kẻ xấu tính lòng hay đê hèn. 2080
 Đê hèn thành kẻ đê hèn,
 Ta không chấp nhận yêu thương mặc dù.

Vì dối trá không nhân từ,
 Không biết phục vụ, không người bạn thân.
 Nhớ kỹ và giữ trong tâm,
 Với người khác ý nên dành lặng im.
 Không nói xấu để bóc tách.
 Suy nghĩ về chuyện đại thần họ Keu.*
 Thuở xưa bị nhạo báng nhiều,
 Lưu đời tăm tiếng những điều ghét ganh. 2090
 Cũng như Gauvain hiền nhân,*
 Được người kính trọng, cao thanh thương nhiều.
 Keu bị oán trách bấy nhiêu,*
 Vì lòng dối trá, vì điều hung hăng.
 Lặng nhục, dèm xiêm xấu lòng,
 Các hiệp sĩ khác xem thường, xem khinh.
 Hãy khôn ngoan và tốt lòng,
 Dịu hiền, lý trí điều cần nói năng.
 Với quý tộc, kẻ bình dân,
 Khi ra đường cũng lòng luôn sẵn sàng. 2100
 Thói quen tốt khi đi đường,
 Hãy chào hỏi trước luôn luôn mọi người.
 Nếu người chào hỏi trước thời,
 Không nên ngậm miệng để rồi lặng câm.
 Người hãy chào hỏi ân cần,
 Không chờ đợi, cũng chẳng không trễ tràng.
 Lời nói cẩn thận nhẹ nhàng,
 Không nói tục tữ, số sàng lá loi.
 Không bao giờ nói những lời.
 Để mà gọi đến những nơi thấp hèn. 2110
 Ta không xem là cao thanh,
 Nói lên điều xấu bản tánh miệng mình.
 Giúp đỡ vinh danh nữ nhân,
 Gắng sức phục vụ trong công việc làm.
 Nếu nghe kẻ khác nói xàm,
 Chê phụ nữ, hãy bảo rằng : im đi !
 Chớ nên nhạo báng khinh khi.
 Nếu người có thể việc chi cũng làm,
 Vui lòng nương tử, công nương,
 Để họ nghĩ tốt luôn luôn về người. 2120
 Nói với người, kể chuyện người,
 Có được như thế mới thời tiếng danh.
 Mọi người kính trọng ân cần.
 Sau điều đó, đến tránh lòng ngạo kiêu,
 Hãy xem kỹ, nghĩ ngợi nhiều,
 Kiêu ngạo tội lỗi, là điều cuồng điên.
 Kẻ nào kiêu ngạo trong lòng,
 Không thể dốc lòng, phục vụ được ai !
 Kiêu ngạo làm ngược hại tai,
 Người tình hoàn hảo, chẳng tài nào nên. 2130
 Kẻ nào muốn đến với tình,
 Phải nên xử thế với lòng thanh cao.
 Kẻ muốn chiếm đoạt tình yêu,
 Việc không giá trị, chỉ tiêu hao tình,

Thanh lịch không kiêu ngạo lòng,
 Kể sống thanh lịch càng tăng phẩm người.
 Chẳng nên kiêu ngạo trên đời,
 Chẳng nên xác xược, nói lời khinh khi.
 Xử thế nguyên tắc tôn ti,
 Tùy theo phương tiện thích nghi áo giầy. 2140
 Áo khăn tô điểm người ngay,
 Làm cho phẩm giá phôi bày chính nhân.
 Hãy giao thợ khéo chuyên môn,
 Cắt may quần áo, kéo kim lành nghề.
 Đường khâu, mũi chỉ đúng bề,
 Tay áo vừa vặn nói lễ thanh cao.
 Giầy da có dây buộc nào,
 Giầy nhẹ mùa hạ ra vào đổi thay.
 Mang vào vừa vặn chân giầy,
 Năng chùi như bắn, bụi bay cát bùn. 2150
 Tránh kẻ hạ tiện lại gần,
 Tìm đến tọc mạch tận mần hỏi han,
 Giầy chân nào trước phải mang.
 Chính tề túi lụa, găng bàn tay đeo.
 Một đai nịt thắt lưng eo,
 Nếu chẳng giàu có, chẳng nghèo sắm ngay,
 Hãy tiết kiệm sắm vật này,
 Trong niềm vui thích đủ đầy khoan thai,
 Mà không khánh tận gia tài,
 Một vòng hoa cũng chẳng chi nhiều tiền. 2160
 Hoa hồng nhân lễ Giáng Lâm *
 Mỗi người có thể tặng riêng cho mình.
 Chẳng nên để bản thân mình,*
 Rửa tay cho sạch, xỉa răng thường thường.
 Móng tay chớ để đóng đen,
 Chăm nom chớ để dáng hình bê tha,
 Xăng tay áo, chải tóc xòa,
 Chẳng cần thoa phấn, lượt là điểm trang.
 Điều đó dành cho công nương,
 Hay kẻ tầm tiếng, áo quần bánh bao. 2170
 Ăn diện lừa bịp tình yêu,
 Đặt bày phong cách trái điều tự nhiên.
 Sau đó phải nhớ cần nên,
 Trong lòng vui vẻ giữ niềm tươi vui,
 Hãy sung sướng và vui cười,
 Tình yêu chẳng đến với người buồn tênh.
 Căn bệnh nặng người cao thanh.
 Người thanh lịch chỉ thấy lòng vui tươi.
 Tình mang một chút lo thôi,
 Người tình cảm thấy lúc người biết yêu. 2180
 Cảm thấy đau khổ vì yêu,
 Đôi khi êm ái, khi nhiều đắng cay.
 Tình khổ đau, xuyên xao đầy,
 Người tình khi lúc vui vầy tình nhân,
 Khi thất vọng, khi thờ than,
 Đôi khi thương khóc, mơ màng hát ca.

Nếu người có nhiều tài hoa,
 Làm vui lòng biết bao là người thương.
 Ta khuyên người nên thực hành,
 Tài hoa sẽ giúp thành công cuộc tình. 2190
 Vì tài hoa được tiếng danh,
 Sẽ được quý mến cảm tình yêu đương.
 Nếu người vui vẻ nhẹ nhàng,
 Không nên khổ sở, kiếm đường nhảy lên.
 Nên thạo cõi ngựa cầm cương,
 Hãy mang trường kiếm khắp thung lũng, đồi.
 Nếu người tập luyện giáo dài,
 Tài năng càng khiến cho người nể nang.
 Nếu người giỏi tài kiếm cung,
 Thì người sẽ được mười lần yêu thương. 2200
 Nếu người có giọng sáng trong,
 Không nên xin lỗi vì không thuộc bài,
 Nếu được mời hát bởi ai,
 Vì giọng ca đẹp là tài người vui.
 Làm trai phải đủ nghề chơi,
 Cung đàn làm đẹp cho đời thêm tươi.
 Thổi sáo, nhảy múa với người,
 Các tài năng ấy về với tình yêu.
 Chẳng nên hà tiện chi tiêu,
 Vì điều ấy thật hại nhiều thanh danh. 2210
 Người tình rộng rãi tiếng tăm,
 Ấy là điều tốt trở thành tình nhân,
 Người hà tiện ngọc và điền,
 Chẳng bao giờ kẻ không lòng đem cho,
 Thì không thể nhận tình vô.
 Nếu người chẳng muốn hững hờ tình yêu.
 Thận trọng hà tiện hại nhiều,
 Với người con mắt yêu kiều đáng duyên,
 Dâng tình yêu cả trái tim.
 Vì trong con mắt yêu thương nhìn vào, 2220
 Nụ cười hiền dịu biết bao,
 Đáng duyên khi trái tim đào sẽ trao,
 Khi chẳng còn nghi ngại nào.
 Ta muốn nhắc nhở ra sao những điều.
 Để mà nhớ hết bấy nhiêu,
 Những lời ta nói là điều khó khăn.
 Vẫn tất khó nhớ ghi lòng.
 Ấy là mong muốn của Thần Tình Yêu.
 Muốn thanh cao không ngạo kiêu,
 Luôn luôn lịch sự, lòng nhiều khoan dung. 2230
 Ta ra lệnh người, như tù nhân,
 Ngày đêm nghĩ đến tấm lòng yêu đương.
 Với tình yêu chẳng thả buông,
 Nghĩ đến lòng chẳng thói thường dẫu che.
 Hãy nhớ những phút gần kề,
 Tình yêu vui sướng vỗ về tâm can.
 Là một người tình hoàn toàn,
 Ta muốn người mãi luôn lòng chú tâm.

Vào một nơi cả con tim,
 Đến mức yêu, chẳng tình không nữa vời. 2240
 Vẹn toàn không gian dối lời,
 Vì ta chẳng muốn ai cười chê bai.
 Kể trải tim mình nhiều nơi,
 Chỉ là những mảnh vụn rơi bốn bề.
 Lòng ta chẳng nghi ngại hề,
 Kể mang tim đặt hướng về một nơi.
 Vì thế ta muốn nơi người,
 Cả con tim đặt một nơi ái tình.
 Chẳng ai cho vay lòng mình,
 Vì người vay thể hiện lòng đau thương. 2250
 Hãy cho không, lòng thả buông,
 Thì người vinh dự lại càng lên cao.
 Việc làm tốt cho không nào,
 Sẽ được nhanh chóng trả trao đến bồi.
 Khi một điều tốt cho thôi,
 Những điều đáp ứng còn thời lớn hơn.
 Hãy cho mà không bận lòng.
 Hãy làm với một tâm tình tốt vui.
 Điều đó rất thích mọi người.
 Kể cho mang lại tuyệt vời hồng ân. 2260
 Kể cho miễn cưỡng trong lòng
 Thì điều cho đó chẳng còn là bao.

NHỮNG THỬ THÁCH TÌNH YÊU

TÓM LƯỢC : Các trạng thái tương tự khi yêu, lo lắng sợ tình yêu đơn phương: thờ than, khi nóng sốt, khi giá băng, khi đỏ hồng, khi tái xanh, người trống vắng. Khi gặp lại người yêu trở lại bình thường lòng lại cháy bỏng, như nấu nung, tim như bị như chiến mỡ vàng, mắt nhìn không thấy, người rã rời như bị con nhím đâm. Gặp nàng không dám nói, đêm trăn trở không ngủ được, ảo ảnh ôm nàng khoả thân, xây lâu đài tình ái, muốn chết trong vòng tay người yêu, óm o gầy còm biếng ăn. **Lệnh truyền Thần Tình Yêu :** Hãy rộng rãi với người giúp việc, người thân nàng cho họ nói tốt về mình, luôn luôn ca tụng nói lời quý mến nàng, không nên vắng mặt lâu lúc này, nếu vắng mặt phải tỏ cho biết luôn luôn nhớ nàng.

Khi người cho trái tim yêu,
 Mà ta đã giảng bấy nhiêu, nhiều lời.
 Là những cuộc phiêu lưu rồi,
 Nhọc nhằn khốn khó cho người tình chung.
 Nhiều lần nhớ lại mối tình,
 Từ tình yêu đó mà mình trải qua,
 Và từ ấy đã nhận ra,
 Mà người cảm nhận quả là biết bao. 2270
 Nỗi đau lo lắng lòng nào,
 Thấy mình như đã đi vào đơn phương,
 Khi thì bao nỗi thờ than,
 Rẩy run và đủ mọi đường khổ đau.
 Trải qua bao nỗi lòng nào,
 Khi thì nóng sốt, khi vào giá băng.

Khi đỏ hồng, khi tái xanh,
 Chưa bao giờ thấy một cơn sốt nào,
 Chẳng ngày thường, lúc bệnh đau.
 Mà người cảm thấy còn cào xót xa. 2280
 Tình yêu đau đớn như là,
 Bị ai đánh đập trải qua nhiều lần.
 Mà người cứ muốn tìm quên,
 Nhiều lần tình đến trong hồn mác man,
 Chìm trong suy tưởng liên miên,
 Người như trống vắng, bóng tường lặng câm.
 Chân tay từng ngón âm thầm,
 Mắt không nhìn thấy, môi không tiếng lời.
 Rồi sau đó, người gặp người,
 Trí óc trở lại sau thời mộng mơ. 2290
 Lòng như sợ hãi mong chờ,
 Cũng như hoảng sợ tiếng tơ lòng mình.
 Tân đáy lòng sâu thở than,
 Người chỉ biết được khi hành động thôi.
 Nhận thấy cơn đau qua rồi,
 Lòng đã xao động một thời gian thương.
 Rồi sau đó về bình thường,
 Nhớ người yêu dấu hãy còn cách xa,
 Rằng : "Trời ơi ! ta xấu xa,
 Đã không tìm đến, lòng ta yêu nàng. 2300
 Sao Trời cho mãi cô đơn,
 Lòng ta chỉ nghĩ đến nàng mà thôi.
 Ta không nhìn thấy nữa rồi,
 Mắt không còn thấy, phương trời dăm dăm.
 Mắt không theo trái tim mình,
 Điều ta trông thấy, ích chằng được gì ?
 Sao ta cứ mãi nơi đây,
 Không thôi, ta phải đến nơi tìm nàng.
 Mà lòng ta khao khát tình,
 Mà sao, ta chẳng vội vàng đến thăm. 2310
 Sao còn cách biệt xa xăm ?
 Nhờ Trời giúp đỡ tôi lòng cuồng điên.
 Tôi sẽ đi không ngại ngần,
 Tôi đi hạnh phúc chằng còn trong tim,
 Trước khi nhận được vài tin."
 Thế là người bước nhanh chân ra đường,
 Người bước như thể thấy mình,
 Trong hy vọng đã lẫn lộn thường xuyên,
 Và phí phạm những bước chân,
 Điều mà tìm kiếm có cần thấy đâu. 2320
 Phải trở lại, chớ mong cầu,
 Chớ lên suy tưởng chi đâu lối lẻ.
 Lòng sẽ bất hạnh tràn trề,
 Người sẽ than thở nẻo lòng thôi.
 Bao nhức nhối, run rẩy người,
 Đón đau dữ dội như thời nhím đăm.
 Kẻ không biết đòi hỏi mình,
 Cho kẻ yêu mến tấm lòng thẳng ngay.

Sẽ không bình an tim này,
 Sẽ còn đi mãi những ngày phiêu lưu. 2330
 Là nguyên nhân đó vì đâu,
 Mà người có thể đón đau cõi lòng.
 Để rồi đi đến cuối cùng,
 Chỉ còn tìm thấy tâm hồn thương đau.
 Người cẩn thận chăm sóc nào,
 Và người say đắm ước ao mắt tình.
 Trái tim thật lắm vui mừng,
 Nhan sắc xinh đẹp sẽ tìm thấy trong,
 Nhìn hiền dịu đắm say lòng,
 Trái tim nung nấu, như chiên mỡ vàng.* 2340
 Càng nhìn say đắm miên man,
 Càng thêm cháy bỏng lửa càng nấu nung.
 Càng yêu mến lại càng nhìn,
 Tim càng cháy bỏng nỗi lòng khát khao.
 Như mỡ cháy lúc chiên xào,
 Ngọn lửa cháy bỏng tình vào đam mê.
 Mỗi người yêu riêng nỗi mê,
 Lửa tình gây ngát đi về, bùng lên.
 Khi ngọn lửa thúc dục lòng,
 Lại càng ham thích đến gần người yêu. 2350
 Mắt nhìn chiêm ngưỡng bấy nhiêu,
 Bạn tình luyến ái, càng thiêu cháy lòng.
 Càng yêu càng muốn lại gần,
 Và càng mong muốn tình nồng thắm hơn,
 Tình yêu gây đại cuồng điên,
 Càng gần ngọn lửa, càng thêm cháy bùng,
 Khi thấy người yêu vui mừng,
 Người không còn muốn cõi lòng rời xa.
 Và khi lúc phải về nhà,
 Lòng còn tơ tưởng thiết tha cả ngày. 2360
 Như còn nhìn thấy mãi đây,
 Thấy mình lừa dối, lòng đầy nhớ thương.
 Một điều xấu xí thấp hèn,
 Bởi vì chẳng có một can đảm nào,
 Một lời yêu thương đổi trao,
 Ngược lại sao mãi lòng nào lặng câm.
 Như khờ khạo, luống cuống lòng,
 Người có cảm giác như đang sai lầm.
 Không nói được gì trước nàng,
 Trước khi nàng đã bước chân ra về. 2370
 Thấy mình sao thật là quê,
 Sao không nói lúc cận kề gần bên.
 Dịp may tốt đã dở dang,
 Một điều đáng giá hơn trăm mác tiền.*
 Người lại bắt đầu thở than,
 Và tìm dịp đến bên nàng nhiều hơn.
 Nhưng lần gặp gỡ bên đường,
 Mà người đã thấy bóng nàng đang đi.
 Người chẳng dám đến nói gì.
 Rồi người tìm đến tận nơi nhà nàng. 2380

Lòng ước mơ muốn gặp nàng,
 Người đi, đi mãi, lang thang nẻo đường,
 Lối nào hình bóng yêu thương,
 Lần theo mỗi bước vấn vương mộng tình.
 Nhiều lần đi mãi chung quanh,
 Cứ dấu mặt, sợ ai nhìn được ra,
 Lý do người khác nghĩ là :
 Vì sao cứ mãi đi qua lối này.
 Ý tình muốn dấu diếm gì ?
 Nếu tình cờ gặp nàng đi trên đường. 2390
 Phải mở lời hỏi thăm nàng,
 Nàng làm người đổi sắc luôn mặt mày.
 Máu sôi run rẩy cả người,
 Môi như thiếu vắng, khó lời nói lên.
 Dù trí óc muốn khởi hành,
 Mà dù có tiến được chẳng lúc này.
 Dù diễn từ soạn sẵn đây,
 Cũng không nói được chưa đầy hai ba.
 Dù bao ý tứ sẵn đà,
 Người thật nhút nhát, khi ra trước nàng. 2400
 Chẳng chàng trai trẻ nào hơn,
 Làm chủ tư tưởng để lòng không quên,
 Trước tình huống này được hơn,
 Ấy là những loại người trong bình thường.
 Kẻ yêu già mạo lọc lường,
 Sợ gì dụ dỗ, lời tuôn tán tình.
 Những tên điếu cán gạt lường,
 Nói một điều, nghĩ khác luôn trong lòng.
 Thật khôn kiếp kẻ bội tình.
 Khi người chấm dứt lời thương diễn từ, 2410
 Không một lời nói vu vơ,
 Mà người cứ ngỡ lòng như gạt lường.
 Có điều gì như đã quên,
 Lẽ ra phải nói cho tròn lời thương.
 Như kẻ tử đạo vì tình,
 Trong một trận chiến vết thương nhọc nhằn.
 Bao giờ đạt khát vọng mình,
 Cứ hụt hẫng, chẳng bình yên chút nào.
 Cuộc chiến tranh mãi thế sao ?
 Đến bao giờ mới được nao, thanh bình. 2420
 Nhưng khi màn đêm tối buông,
 Lòng người như thấy ngàn muôn lo buồn.
 Khi người nằm xuống trên giường,
 Chẳng còn sung sướng đêm xuống giấc dài.
 Có khi tưởng đã ngủ rồi,
 Bất đầu cứ trở trần hoài chẳng yên.
 Rùng mình sợ hãi, lóc lẩn,
 Quay đầu một hướng, lại lần bên kia,
 Khi nằm sấp, lại ngửa ra,
 Con đau giống tựa như là đau răng. 2430
 Ký ức nhớ khuôn mặt nàng,
 Bóng hình tha thướt mơ màng miên man.

Chẳng ai so sánh với nàng,
 Và ta sẽ nói điều mang diệu kỳ.
 Trong mơ nhiều lúc có khi,
 Mặt nàng trong sáng, ôm ghì châu thân,
 Trong tay mình, nàng khóa thân,
 Với nàng như đã trở thành một đôi,
 Là người thương, là bạn đời.
 Và người xây cất lâu đài Tây Ban Nha.* 2440
 Niềm vui chẳng nên móng ra,
 Rất lâu tơ tưởng như là cuồng điên.
 Trí óc êm dịu nhẹ nhàng,
 Nào đâu cũng chỉ mê man, hoang đường.
 Lâu trong ảo ảnh vẫn vương,
 Người bắt đầu nổi khóc thương cõi lòng.
 “Trời ơi ! chỉ giấc mơ mòng,
 Thế nào, và ở đâu tình yêu ta”.
 Đến từ đâu, ý tưởng qua,
 Mười, hai chục lần sa mỗi ngày. 2450
 Niềm mơ như đã đủ đầy,
 Đẹp vui và giấc mơ bay huy hoàng.
 Niềm vui, hạnh phúc vẹn toàn,
 Nó đang giết chết lần mòn lòng tôi.
 Một ngày tôi thấy, Trời ơi !
 Sẽ nên sự thật, mơ thôi mộng tình.
 Tôi muốn thấy được tình nàng,
 Tôi muốn chết trước khi mình dần thân,
 Cái chết sẽ không khó khăn,
 Nếu tôi chết được trong vòng tay yêu. 2460
 Thần Tình Yêu dày vò nhiều,
 Khổ hình than thở bấy nhiêu cuộc đời,
 Nếu Thần cho tôi sướng vui,
 Đam mê toàn hảo với người tôi yêu.
 Thì khổ đau đến bù nhiều,
 Than ôi ! quý giá những điều muốn mong.
 Tưởng rằng chẳng hợp lý tình,
 Đòi hỏi lạm dụng điều mình muốn chẳng ?
 Những điều đòi hỏi cuồng điên,
 Vì điều dẫn đến cần nên chối nào. 2470
 Tôi không biết nói làm sao,
 Thanh danh, giá trị còn cao hơn mình,
 Mà phần nhận được thấp hơn.
 Ước mong nàng chiếu cố lòng của tôi.
 Sướng vui chỉ một lần thôi,
 Nụ hôn nàng đủ cho người tôi vui.
 Phần thưởng giàu có cho tôi,
 Cho bao nhiêu nỗi lòng thời khổ đau.
 Nhưng tương lai vất vả sao,
 Tôi có lý giữ lòng nào mê điên, 2480
 Nơi này khi đặt trái tim,
 Một nơi tôi chẳng được tìm lợi, vui.
 Như điên, trề dại lòng tôi,
 Vì cần một cái nhìn thôi của nàng.

Còn hơn vui thú hoàn toàn,
 Lòng tôi thêm muốn gặp trong lúc này.
 Xin Trời, cứu giúp tôi đây,
 Chữa cơn đau, giúp mắt may gặp nàng.
 Hỏi Trời, biết ngày nào chẳng ?
 Tôi nằm lâu quá ở trong giường mình. 2490
 Tôi chẳng còn muốn dưỡng thân,
 Khi tôi chẳng biết rằng mình ra sao.
 Thật mệt nhọc, nằm mãi nào,
 Khi không ngủ được, xuyên xao tác lòng.
 (Thật là bức bối quá chừng,
 Trở trần khi ánh bình minh chưa về.)
 Mà đêm dài mãi lê thê,
 Chỉ mong ánh nắng gần kề, dậy mau.
 Ôi mặt trời, chẳng vội sao ?
 Trời ơi ! Sao cứ mãi nào đứng im. 2500
 Hãy kéo màn đêm tối tăm,
 Quá dài đi, nỗi khổ tâm trong lòng.
 Rồi đêm cũng bớt dặt vắn.
 Được yên đôi chút tình trần trở nhiều.
 Ít nhiều kinh nghiệm vì yêu,
 Khi đã chịu đựng những điều khổ tâm.
 Rồi thì phải dậy khỏi giường,
 Tắm rửa, ăn mặc chân mang đôi giày.
 Trước khi trời sáng ban ngày,
 Rồi người cất bước ra đi âm thầm. 2510
 Dù trời mưa hay giá băng,
 Hương về nhà bạn tình thắm nhớ thương.
 Mặc dù ngái ngủ vẫn còn,
 Chỉ còn biết được lòng mình mà thôi.
 Khi đến cửa sau nhà rồi,
 Thử xem cửa đã mở rồi, hay không.
 Thử nhìn qua được khe song,
 Một mình người đứng lặng cầm bên ngoài.
 Một mình mưa gió thổi bời,
 Rồi thì sau đó đến nơi trước nhà. 2520
 Khe hở, lỗ khoá tìm ra,
 Hay một cửa sổ còn là mở toang.
 Lắng tai nghe tiếng ai còn,
 Ngủ hay là thức dậy đang trong nhà.
 Nếu nàng thức một mình ra.
 Và đây là những điều ta khuyên người.
 Nếu nàng nghe thở than rồi.
 Và hiểu giấc ngủ người thoi chẳng yên.
 Tương tư người đã vấn vương,
 Người phụ nữ vẫn xót thương ít nhiều. 2530
 Vì nàng, kẻ khổ vì yêu.
 Nếu không độc ác, cũng điều xót thương.
 Ta nói người việc sẽ làm,
 Tình yêu thánh thiện cao thanh sẽ thành.
 Người chẳng vui thú trong lòng.
 Khi thấy cửa đóng cài then, về nhà.

Chẳng ai nhìn thấy người qua,
 Chẳng ai nhìn lúc lui ra bên đường.
 Nên cẩn thận về sớm hơn,
 Trước khi ánh sáng ngày lên rõ ràng. 2540
 Nơi đây lối ngõ, con đường,
 Tương tư làm kẻ yêu đương hao mòn.
 Thức đêm tơ tưởng tình buồn,
 Ốm o dưới lớp áo quần rộng tênh.*
 Và người sẽ thấy chính mình,
 Thân gầy hao với cuộc tình yêu đương.
 Biết chẳng người tình hoàn toàn,
 Yêu chẳng còn mỡ, cũng không sắc màu.
 Kể tán phụ nữ thường khoe nào,
 Để rồi phản bội ngựa đào truy phong. 2550
 (Hắn nói lời tán tỉnh rằng :
 Bấy lâu biếng uống, biếng ăn vì nàng.)
 Ta thấy kẻ bịp mạo danh,
 Mập mập hơn kẻ thánh thần bán buôn.*
 Ta đòi hỏi và lệnh truyền:
 Ra tay rộng rãi, tỏ lòng vị tha.
 Với người giúp việc trong nhà,*
 Cho họ tặng phẩm, vật quà điểm trang,
 Để họ nói mọi người rằng :
 Người là một chủ tốt lòng cao thanh. 2560
 Hãy ca tụng, quý yêu nàng,
 Mọi người đều muốn yêu thương tấm lòng.
 Kết quả sẽ hơn hoài mong,
 Những người thân cận nói năng với nàng :
 Rằng người quý phái cao sang,
 Người thanh lịch, trí mở mang học hành.
 Nàng càng yêu nữa phần hơn.
 Chẳng nên vắng mặt đi luôn lúc này,
 Nếu có việc xa vài ngày,
 Giữ tim thương mến chia tay bồi hồi. 2570
 Và nhớ về chóng nhanh thôi,
 Chẳng nên vắng mãi tình người cách xa.
 Hiểu rằng xa vắng thế mà,
 Tình người vẫn mãi thiết tha trong lòng.
 Đây là điều ta ước mong,
 Người tình phải biết sống tròn yêu thương.
 Nếu người muốn được lòng chẳng,
 Người yêu xinh đẹp người hằng ước mong.”
 Thần dặn cận kề tóc tơ,
 Và tôi cũng tỏ lòng chờ biết bao: 2580

NIỀM HY VỌNG TRỢ LỰC

TÓM LƯỢC : *Hỏi Thần Tình Yêu, làm sao có thể sống được chịu đựng khổ đau tương tư đến một năm. Thần trả lời : Đó là niềm hy vọng. Hy vọng trợ lực cho tình yêu, hy vọng nuôi*

sống tự thân, hy vọng chiến thắng khổ đau, chính nàng sẽ bảo vệ cho mình. Ba điều tốt của hy vọng : Giúp mau vững lòng. Lời nói dịu dàng. Mắt nhìn thiện cảm. Sau đó Thần Tình Yêu biến mất.

“Thưa Ngài bằng cách thế nào,
Người tình chịu đựng được bao khổ sầu,
Mà Ngài đã kể vì đâu,
Lòng tôi kinh hãi đón đau chuyện tình,
Làm sao sống chịu đựng mình,
Khi người chìm đắm vô cùng khổ đau.
Lòng lửa bỏng, than thở, mắt trào,
Trong mọi tình huống tâm bào xót xa.
Càng lo lắng càng nhận ra,
Trời có cứu giúp được ta lúc này. 2590
Thế nào chẳng sắt thép đây,
Với đĩa ngục đó sống đây một năm.”

Thần Tình Yêu giải thích thêm :
Những điều thắc mắc tôi còn hỏi ra.
“Bạn ơi ! chúng giám Cha ta,*
Có gì không trả tiền mà được chẳng ?
Càng đắt giá, càng quý bằng,
Khi có được nó lòng càng thích vui.
Những vật gian khó được thời,
Khi có được nó lòng người thích hơn. 2600
Chẳng gì so khổ yêu đương,
Nỗi niềm đau của người tình khi yêu.

Dù có tát cạn biển nào,
Cũng không sánh với nỗi đau người tình.
Chuyện kể tiểu thuyết thơ văn,
Không bằng sống thực người mình khi yêu,
Người tình cần thiết sống điều.
Như mỗi người trốn tiếng kêu tử thần.
Kẻ trong tù ngục tối tăm,
Sống với rận rệp, hôi tanh dầy vò. 2610

Chỉ bánh lúa mạch, bo bo,
Cũng không chết với âu lo âm thầm.
Hy vọng nuôi sống tự thân,
Niềm tin tưởng vẫn còn mong có ngày.
Được tự do, thoát tù đây.
Cũng như thế đó nơi này yêu đương.
Thần Tình giam giữ tù tình,
Thần mong muốn được chữa lành con tim.
Hy vọng giữ được tinh thần,
Nó cho can đảm trong lòng người yêu. 2620

Khát vọng tử đạo tình yêu,
Hy vọng chịu đựng được nhiều khổ đau.
Khổ đau chẳng đếm được nào,
Niềm vui giá trị hơn bao nhiêu lần.
Hy vọng chiến thắng khổ tâm,
Giúp người tình được sống lòng yêu thương.
Hy vọng chính là phúc ân,
Nó ưu đãi kẻ tình nhân trên đời.

Hy vọng rất là thanh bai,
 Hy vọng chẳng có bỏ ai bao giờ. 2630
 Tân cùng tâm thức con người,
 Cho người dũng cảm qua thời hiểm nguy.
 Tên trộm xử treo cổ dây,
 Cũng hy vọng muốn có ngày tha thôi.
 Chính nàng sẽ bảo vệ người,
 Không bao giờ chớ xa rời nàng đi.
 Nếu nàng cứu giúp một khi,
 Cũng trong lúc đó ta đây giúp người.
 Ba điều tốt nâng đỡ thôi,
 Làm người nhẹ lúc yêu rồi đỡ đau. 2640
 Giam trong lưới tình ta nào,
 Điều tốt thứ nhất : giúp mau vững lòng.
 Cái bẫy tình ái giam cầm,
 Ký niệm êm dịu về trong trí người.
 Cho niềm hy vọng đến nơi,
 Khi người tình khổ đau rồi than van.
 Khổ đau tử đạo vì tình,
 Cảm giác êm ái, sau trong lúc này.
 Đau thương từng mảnh vụn bay,
 Nỗi khổ tâm lại đến ngay tâm hồn. 2650
 Cho niềm hy vọng ngập tràn,
 Sau khi nàng đã tỏ lòng thêm vui.
 Mũi trông, đôi mắt tươi cười,
 Mũi không căng, chẳng nhỏ tươi tâm tình.
 Và đôi môi nàng thắm hồng,
 Hơi thở ngào ngọt, trong lành dấu yêu.
 Lòng nhớ sung sướng biết bao,
 Chân tay nàng, thật đẹp sao hình hài.
 Niềm an ủi thành gấp đôi,
 Nhớ tiếng cười, nhớ mặt người dễ thương. 2660
 Và nàng tiếp đón nồng nàn,
 Như một người bạn thân tình mến yêu.
 Tình nàng làm nhẹ vơi nhiều,
 Biết bao nỗi khổ, bấy nhiêu điên cuồng.
 Ta sẵn sàng nhận người thương.
 Nếu người từ chối chẳng đường khác đi
 Chẳng có dịu êm khác chi,
 Và người sẽ thật cực kỳ khó khăn,
 Điều tốt khác : lời dịu dàng
 Đã cứu giúp được các chàng thanh niên. 2670
 Hay cứu được các công nương,
 Bởi tình yêu chỉ của riêng mỗi người.
 Tự mình nghe tiếng lòng thôi,
 Tự mình vui sướng lòng thời hân hoan.
 Nhớ chẳng lời hát yêu đương,
 Nương tử thanh lịch miên man hát rằng.
 "Tôi từ trường tốt tiếng danh,
 Nếu ai có hỏi bạn tình của tôi.
 Nhờ Trời tôi đã lành rồi,
 Tương tư đàm tiếu mặc ai thế nào." 2680

Lời ca êm dịu làm sao,
 Lời nàng đã biết lòng vào tương tư.
 Trải qua cơn mộng tình ru,
 Và ta ra lệnh làm như phán truyền :
 Hãy tìm ra một bạn hiền,*
 Kín đáo thổ lộ tâm tình người mong.
 Những điều đau khổ trong lòng,
 Nhờ lời khuyên nhủ bạn vàng trấn an.
 Nói bạn tất cả tâm tình,
 Mà nàng mang đến hân hoan tim mình. 2690
 Hãy cùng nhau trao đổi chung,
 Những lời thân mật nổi lòng yêu đương.
 Sắc đẹp nàng, tính tình nàng,
 Cử chỉ đơn giản nhẹ nhàng thông dong.
 Hãy nói tất cả tấm lòng,
 Và rồi hỏi bạn chân thành lời khuyên.
 Phải làm gì, cách nào chẳng ?
 Phải làm gì để vui lòng người yêu.
 Nếu người bạn kinh nghiệm nhiều,
 Đã từng yêu, đã biết điều lựa đôi. 2700
 Lời giúp hữu ích cho người,
 Những điều đúng đắn, những lời thật chân.
 Người bạn đó có bạn tình,
 Chẳng là cô gái trắng trong mới là.
 Chẳng sợ tổn hại xảy ra,
 Để phiền lòng với bạn ta ít nhiều.
 Ngược lại tin cậy lẫn nhau,
 Người với bạn, bạn với người trao tâm tình.
 Biết rằng điều đó vui lòng,
 Khi người biết bạn tâm đồng dám trao. 2710
 Chuyện tình thầm kín cho nhau.
 Điều vui sướng đó, mến yêu bạn hiền.
 Xem như phần thưởng của lòng,
 Mà người và bạn thân trong tâm tình.
 Điều tốt thứ ba : từ mắt nhìn,
 Mắt thiện cảm chẳng muợn màng đến sau.
 Cho người tình xa xôi nào,
 Riêng ta khuyên nhủ người sao giữ lòng,
 Gần bên nàng mắt dịu dàng,
 Vững tâm mình chẳng trễ tràng đi thôi. 2720
 Vì tương tư đã nhiều rồi,
 Tình yêu thú vị, tình vui ngọt ngào.
 Gặp nàng buổi sáng đẹp sao,
 Mắt người con gái Trời trao tấm lòng.
 Thánh thiện, quý giá vô ngần,
 Đó là thời điểm ước mong đầy tràn.
 Ngày có thể gặp gỡ nàng,
 Khi thời tiết xấu chẳng nên đến nào.
 Tránh bão giông, gió mưa rào,
 Thời gian bất tiện gặp nhau tỏ lòng, 2730
 Trời tốt, đôi mắt vui mừng,
 Nhìn xa trông rộng tâm tình sáng trong.

Cần biết điều dịp đến mang,
 Với nàng duy nhất là niềm vui thôi.
 Cho trái tim được vui tươi,
 Khổ đau chừng đã qua rồi yêu đương.
 Vì đôi mắt thông điệp mang,
 Mang tình yêu đến nồng nàn tin vui.
 Niềm vui trọn vẹn đến rồi,
 Con tim quên hết một thời khổ đau. 2740
 Ánh sáng xóa tan âm u,
 Cũng như tia sáng đến từ mắt ta,
 Xóa tan tăm tối mù lòa,
 Mắt dịu dàng đến tình là yêu đương.
 Ánh sáng bừng cháy trong tim,
 Ban đêm uể oải, yêu thương ban ngày.
 Trái tim chẳng còn lý chi,
 Khổ đau khi mắt nhìn đầy ước mơ.
 Theo ta người hiểu mong chờ,
 Vì ta đã thấy người giờ rồi ren, 2750
 Ta kê khai chẳng dối dang,
 Điều bảo vệ tốt giúp mang người tình,
 Tránh họ cái chết đau lòng,
 Bây giờ người biết rõ rành tình yêu.
 Dù người hy vọng chẳng nhiều,
 Chắc chắn tơ tưởng những điều dịu êm.
 Lời dịu êm, mắt dịu êm,
 Mỗi người con mắt êm đềm nhìn nhau.
 Đến độ cảm nhận lòng nhau, 2760
 Những điều hạnh phúc cùng trao tấm lòng.
 Không nhỏ, cao sâu tâm hồn,
 Là điều ta sẽ trao tình phút giây."
 Thần Tình Yêu truyền ý muốn này,
 Quá nhanh tôi chẳng nói chi một lời.
 Rồi Thần biến mất đi thôi,
 Làm tôi kinh ngạc, lòng tôi sửng sờ.
 Chẳng thấy ai bên cạnh tôi,
 Tôi từng đau đớn khắp người vết thương.
 Tôi biết không thể tự lành,
 Với những mụn nhọt tình mang trong người. 2770
 Tất cả khát vọng tim tôi,
 Không ngoài ai khác không nguôi khẩn lời.
 Thần Tình Yêu đã giúp tôi,
 Và tôi chắc chắn những lời mắn may.
 Không thể qua nỗi đau này,
 Nếu Thần chẳng giúp tôi đây mối tình. 2776

(Còn tiếp)

CHÚ THÍCH.

2088. Keu và Gauvain là hai vị đại thần trong triều đình vua Arthur, một người dối trá, đê hèn và một người trung chính, thanh cao hai người thường đối nghịch nhau trong hành động.
2161. Giáng Lâm, lễ Pentecôte. Chúa Jésus hiện xuống 40 ngày sau lễ Phục Sinh.
2163. Trong đoạn nay Guillaume de Lorris mượn lời của Thần Tình Yêu, để giảng dạy bài học vệ sinh. Cần phải đặt trong hoàn cảnh thời Trung Cổ tại các xứ lạnh, muốn tắm phải đun củi nấu nước sôi, do đó chỉ có các gia đình quý phái mới tắm thường xuyên.
- 2340-2356. Tác giả dùng hình ảnh 'lửa tình yêu', 'khát vọng cháy bỏng', để rồi đi hậu quả hài hước đến 'trái tim như chiên trên mỡ vàng'.
2374. Mác. Marc :(Mark tiếng Đức). Marc là một đơn vị đo lường kim loại quý, thường dùng cho bạc ở Pháp thời Trung Cổ nặng 245g.
2440. Lâu đài Tây Ban Nha thành ngữ trong tiếng Pháp có nghĩa là lâu đài xây không vững chắc, lâu đài bằng giấy. Tây Ban Nha bị Ả Rập Hồi Giáo chiếm cứ trong bốn thế kỷ, (từ thế kỷ thứ 8 đến 12). mới dành lại được độc lập bởi các vị vua Thiên Chúa Giáo nhờ sự giúp đỡ của Pháp và các nước Âu Châu, thành ngữ có lẽ nói đến các lâu đài xây trong thời kỳ này.
2544. Tả người tương tư óm o gầy còm xanh xao, có truyền thống từ thời Cổ Đại. Ở đây tác giả tả với nụ cười hài hước khi so sánh với kẻ lờng gặt tình yêu.
2554. Nguyên tác abbés, prieurs : những tu viện trưởng.
2557. Việc mua chuộc người hầu cận của giai nhân theo lời khuyên người bạn, nối tiếp truyền thống viết trong Ovide tác phẩm văn học La Mã, tặng chiếc bình đất cho vú già.
2595. Cha Thần Tình Yêu là Zeus, là Dieu, Ông Trời.
2685. Bạn hiền. Lời khuyên Thần Tình Yêu tìm ra một bạn hiền làm cố vấn cho mình thổ lộ tâm tình sẽ được thực hiện từ câu 3100.